

«Norwegian Wood»

Klaus Høiland

Under denne overskriften samler jeg et lite knippe innlegg i den pågående skogdebatt. Jeg starter med skogeierforbundets nestleder Lars W. Grøholt (SKOGeieren, nr. 13, 1997):

«Urettferdig uthengt

– Det krever kunnskap og innsikt hos skogeierne å følge med?

– Ja, men vi har i og for seg kompetanse nok allerede. F.eks. har ikke biologer bedre forutsetninger for å drive skogbruk enn skogeierne selv. Synet på hva som er biologisk riktig skogbehandling har ikke forandret seg så mye i løpet av 50 år. Barskognaturen tåler mer enn hva naturvernerne tror. Skogbruket må være sterkt næringsrettet på store deler av arealet. Blir restriksjonene på drift for store, vil null-områdene øke og distrikts-Norge bli den tapende part.

– Selvfølgelig har vi, som andre næringer, bare godt av å forbedre oss. Men jeg må si at det er få næringer som har drevet så miljøvennlig som skogbruket og som likevel har fått så mye miljøkjøft og blitt uthengt så mye internasjonalt. Vi har alt gjort en stor innsats i CO₂-spørsmålet, og på dette feltet håper jeg på et nytt løft fremover.»

Jeg fortsetter med et innlegg av Ivar Samset (SKOGeieren, nr. 14, 1997):

«Veger og skogsmaskiner – Våre viktigste hjelpemidler for et bærekraftig skogbruk

Utviklingen har ført til at skogsmaskiner er blitt helt nødvendige for å kunne drive skogbruk som næring i vårt land, og en videre utvikling av skogsmaskinene og deres bruk er en viktig forutsetning for et bevaringsskogbruk i fremtiden.»

«Fra naturvernhold snakkes det om «granåkre» og fare for «rødlistede» organismer. Så viser det seg at en del sjeldne arter ikke er så sjeldne likevel. Undersøker man nærmere, finner man dem «over alt» i skogene. Det viser erfaringer fra inn- og utland.»

Innleggene kan stå for seg sjøl. Det er nesten ikke noe vits i begynne å kommentere at det (1)

faktisk har skjedd viktige ting i den biologiske forståelsen av skogbrukets økologiske betydning i løpet av de siste 50 åra, (2) at biologene *aldri* har påstått at de har bedre forståelse av å drive skogbruk enn skogeierne (like lite som skogeiere har bedre greie på biologi enn biologene), (3) at biologer og naturvernere ikke er synonyme begrep slik det antydes ved at ordene «biologer» og «naturvernere» brukes om hverandre og ensbetydende. Hva barskogsnaturen tåler, er det vel ingen som vet med sikkerhet, verken skogbrukere eller biologer. Ellers må vel alle de forskningsmillionene som nå spanderes (fra blant annet Landbruksdepartementet) på ulike prosjekt omkring barskogsøkologi være totalt bortkastet! At skogsveger og skogsmaskiner utropes til «våre viktigste hjelpemidler for et bærekraftig skogbruk» sier dessverre mer om ordet «bærekraftig» enn om skogsmaskinene. Dette fyndordet fra Gro Harlem Brundtland begynner etterhvert å bli så utvannet at det nå kan romme hva som helst – til og med symbolene for de verste sidene av produksjonsskogbruket! Og det er til å gråte over at når ivrige skogbiologer, som bruker dag ut og dag inn på feltarbeid, ofte på frivillig basis, slumper å gjenfinne en eller annen ytterst sjelden art vi trodde var utryddet, skal vi få slengt i trynet at man jo finner dem «over alt» i skogene, akkurat som om det er biologene som ikke er gode nok! Det styrker ikke tilliten at dette kommer fra skogbrugerhold, som jo av biologene blir mistenkt for nettopp å være hovedårsaken til utryddelsen av skogsartene.

Men driver ikke skogbruket miljørettet ved sin satsing på CO₂-bindende skog? En fargestrålende brosjyre kom meg i hendte: **SKOGENS MULIGHETER I KLIMASAMMENHENG**, utgitt av Norges Skogeierforbund, Norskog og Det norske Skogselskap.

«Det er grunn til å understreke at den økte drivhuseffekten er en global miljøutfordring og at satsing på økt produksjon og bruk av trevirke og andre fornybare ressurser må inngå som en del av en global strategi for å møte utfordringen. Utnyttning av skogens muligheter i klimasammen-

heng i Norge må sees i en slik sammenheng.»

«Økt skogkulturinnsats i dag gir en økning i stående kubikkmasse og bundet mengde CO₂ fram til slutten av det neste århundre. En vil dermed bygge opp lageret av CO₂ i skogen til et høyere nivå enn i dag. Økt bruk av trematerialer vil i tillegg føre til at mengden bundet CO₂ i treprodukter fortsatt vil øke i lang tid framover.»

«Forskjellene i treslagenes tørrstoffinnhold gjør at gran tar opp drøyt 1,3 tonn CO₂, furu drøyt 1,5 tonn CO₂, mens bjørk tar opp drøyt 1,7 tonn CO₂ ved produksjon av 1 m³ tømmer. Treslagenes evne til å utnytte markas produksjonsevne varierer imidlertid også. Gran på bedre mark gir derfor normalt klart størst CO₂-opptak pr. dekar.»

«Skogreisning på arealer der dette er lite konfliktskytt

Skogreisning på tidligere snaumarker og treslagsskifte der dagens treslag utnytter produksjonsmulighetene dårlig, gir økt skogproduksjon. Tidligere undersøkelser tyder på at det i hvert fall finnes 2 millioner dekar som kan skogreises/treslagskiftes uten at det gir vesentlige konsekvenser for andre interesser.»

«Med bevisst gjennomføring av tiltakene vil et slikt investeringsprogram la seg gjennomføre, samtidig som en tar vare på og utvikler miljøverdiene i skogen knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og friluftsliv.»

Vi behøver ikke engang å lese mellom linjene for å se at dette er et CO₂-alibi for fortsatt skogproduksjon, treslagsskifte, skogreisning på såkalt «lite konfliktskytt» areal og satsing på gran. Hva menes forresten med «lite konfliktskytt»? At disse områdene faktisk kan omfatte verneverdig natur som kystlynghei, hagemarksskog, strandenger osv, står det ikke noe om! Og hvordan en slik klimaskog, kanskje av introdusert gran, skal kunne «ta vare på og utvikle miljøverdiene i skogen knyttet til biologisk mangfold», virker gåtefullt. Nok et eksempel på bruk av «biologisk mangfold» som et verdiladet paradeord, godt å få med for legitimitetens skyld? – Vi savner fortsatt skikkelig vitenskapelig belegg for at skogreisning i det hele tatt hjelper på CO₂-innholdet i atmosfæren. Ville det ikke ha vært bedre å la gammelskogen stå? Dessuten, i brosjyren argumenteres det for gran, dette til tross for at gran ikke på langt nær har den beste produksjonen. Da er bjørk bedre. I Skogposten, organ for skogeiere i Farsund, Lyngdal og Hægebostad sto forleden en morsom tabell over brennverdi omregnet til antall KW-timer pr. m³ absolutt tørr ved:

Rogn	3190	Furu	2350
Bøk	3000	Svartor	2350
Eik	2900	Selje	2280
Ask	2900	Osp	2000
Lønn	2800	Gran	2000
Bjørk	2650	Gråor	1900

Gran kom nest dårligst ut, mens skogens «ugrastrær» som rogn og bjørk, og edelauvtrærne kommer atskillig bedre ut. Disse er faktisk atskillig mer «miljøvennlige» å plante dersom det er klimaet man er ute etter. I motsatt fall virker nevnte brosjyre som en fordekt oppfordring til å produsere mer gran!

Om tilsvar og blinker Ola M. Wergeland Krog

I Blyttia nr. 2/1998 gir Klaus Høiland meg et grundig tilsvar på min noe krasse reaksjon på hans harsekering over politikeres bruk av motebegrepet *biologisk mangfold* generelt, og uthenging av en regional biologisk mangfold-rapport og dennes prosjektleder spesielt. Jeg skal ikke tøyse denne saken i langdrag siden våre meninger og holdninger trolig ikke er forskjellige nok til dette. Jeg må imidlertid påpeke at Høiland i sitt tilsvar ikke har nevnt med et ord det som fikk meg til å tenne nok til å stikke fingrene i tastaturet. Nemlig den dårlige redaksjonelle praksisen som ble utvist ved å henge ut en navngitt person i bladet uten at vedkommende har blitt gitt anledning til å svare i samme nummer. Ikke det at jeg tror at artikkelen har skremt den det gjelder nevneverdig, men likevel. Jeg har dessuten gjennom oppveksten stiftet nok bekjentskap med skammekroker av ulike slag til at jeg ønsker å finne den igjen i et tidsskrift jeg vanligvis leser med glede. Jeg konstaterer derfor fornøyd at denne upassende institusjon ble fjernet i det påfølgende nummer av bladet. (Min eminente stavekontroll i en kjent tekstbehandler fra Gates-imperiet foreslo å bytte ut «skammekroker» med «skattekroner», ikke noe dumt forslag det heller).

Selv om jeg ikke hadde tenkt å tvære mer ved detaljer i denne saken må jeg få komme med en liten kommentar når det gjelder blinker. Jeg siterer fra Blyttia nr. 2-1998: «...Foreningen har til og med gått ut med tilbud om frivillige plantebestemmelser (Se Blyttia 56(1): 3). Så sjekk blinken litt bedre, før skytset avfyres!». Det omtalte tilbudet ble faktisk første gang publisert i samme nummer som min artikkel, og flere måneder etter at min artikkel ble oversendt redaksjonen....

Om biologisk mangfold og om tilgjengelighet av lokalitetsdata

Mats G. Nettelbladt

I Blyttia 2/1998 står det på to steder utsagn som etter min mening ikke kan stå uimotsagt. Det gjelder dels Klaus Høilands tilsvar til Ola Wergeland Krog, dels Bjørn Petter Løfalls anmeldelse av rødlista for makrolav og litt om rødlistene generelt.

Jeg er stort sett enig med Klaus som jeg ser på som et svært godt bindeledd mellom forvaltning og forskning. Da er det ekstra ille at han gjør slike overtramp som følgende.

Påstanden om at «det fins ennå ikke faglige kontrollmekanismer som kan evaluere om det biologiske innholdet i det billigste tilbudet er tilnærmet like godt som i de dyrere» kan nok være korrekt i en del tilfeller, men det er farlig å generalisere. Med mange ulike oppdragsgivere vil sjølsagt graden av kontroll variere, men at evaluering skjer der det fins kompetanse bør vi ikke tvile på. I de tilfeller resultatet kommer til fylkesmannens miljøvernavdeling, vil evaluering etter min erfaring ihvertfall skje.

Nei, Klaus, biologisk mangfold kan aldeles ikke sies å være et dårlig avløser-ord for «systematikk». Det er tvertimot et utmerket norsk ord for fagtermen «biodiversitet» som i sin tur er et glimrende begrep som Rio-konvensjonen har spredd utover verden. Men sjølsagt er jeg helt enig i at systematikken har tapt verdifullt terreng i det norske samfunnet. Og med din lovprising av amatør-, frilans- og barfotbiologer er vi helt på linje! Men da er du jo langt inne i den gruppen som ofte tar på seg de «rimeligste løsningene» som du hudfletter tidligere i det «lille» tilsvaret ditt.

Men hva tenker så Klaus på når han skriver at samlingene til de botaniske museene «alltid har vært offentlig(!) tilgjengelig for hvem som helst». Dersom dette virkelig har vært regelen, noe jeg sterkt tviler på, så er det absolutt på tide at den revideres. Eller skal utenlandske orkidéøvere bare kunne stikke innom et norsk offentlig herbarium og notere eksakte forekomster for plantene, for deretter å dra ut å forsyne seg?

Jeg skulle ikke drømme om å legge ut «Naturbasen» vår hos Fylkesmannen i Nordland på Internett. Derimot opplyser vi konsekvent aktuelle grunneiere om spesielle forekomster. Dersom

en av hundre grunneiere misbruker det han får vite, så er det noe vi må leve med. Om vi kan få de andre 99 som stolte støttespillere for det vi jobber med, så er det verd det!

Da kommer vi over på Løfalls anmeldelse. Maken til inkonsekvent argumentering! Først klager du på at utelating av presise stedsangivelser vil ramme grunneierne, før du lenger ned helt korrekt anser at publiseringsformen virker ekskluderende. Konklusjonen må da rimeligvis være at det var unødvendig i dette tilfellet med presise stedsangivelser fordi artikkelen likevel ikke når berørte grunneiere!! Slike detaljerte artikler har ikke noe å gjøre i et internasjonalt tidsskrift og de presise stedsangivelsene burde ikke vært med. Derimot kunne man gjort som Klaus for noen år siden gjorde i sitt prosjekt om utsatte plantearter. Her ble presise stedsangivelser angitt i en egen rapport som var unntatt offentlighet. Fra en slik rapport kan aktuelle grunneiere få utdrag om «sine» forekomster. De burde i dette tilfelle også få en norsk utgave av hele artikkelen. Det samme bør sjølsagt også gjelde forvaltning, Siste Sjanse, naturverngrupper og andre interesserte – med referansene i orden!

Når det gjelder utlegging av herbarier på internett må det for all del gjøres et skjønnsomt utvalg av sjeldne og trua arter som IKKE skal være med. Dette kan jo teoretisk også gjøres fysisk i herbariene, men den farbare vegen her må være å kreve referanser før ukjente personer slippes inn.

Til slutt ønsker jeg å presisere at Thomas Karlssons Förteckning över svenska kärlväxter i Svensk Botanisk Tidskrift til tross for tittelen tar for seg samtlige karplanter som er funnet i hele Norden!